

עֲשֵׂהוּ לְבַדְךָ: ... (כא) וְאַתָּה תַחֲזֶה מִכָּל־הָעַם אֲנָשֵׁי־חַיִל יִרְאֵי אֱלֹקִים
אֲנָשֵׁי אַמְתֵּי שְׂגָיִי בָצַע וְשִׁמְתָם עֲלֵהֶם שְׂרֵי אֲלֵפִים שְׂרֵי מְאֹת שְׂרֵי
חֲמִשִּׁים וְשְׂרֵי עֶשְׂרֵת: (כב) וְשִׁפְטוּ אֶת־הָעַם בְּכָל־עֵת וְהָיָה כָּל־הַדְּבָר
הַגָּדֹל יָבִיאוּ אֵלֶיךָ וְכָל־הַדְּבָר הַקָּטָן יִשְׁפְּטוּ־הֶם וְהַקָּל מֵעֲלֶיךָ וְנִשְׁאַזּוּ
אֵתְךָ: (כג) אִם אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה תַעֲשֶׂה וְצִוְּךָ אֱלֹקִים וְיָקַלְתָּ עִמָּד וְגַם כָּל־
הָעַם הַזֶּה עַל־מִקְמֹו יָבֹא בְשָׁלוֹם:

12. והגדת פרשת יתרו

ואני שואל ודאי להוסיף פרשה בתורה זכות היא, וראי שיקבע עליה
שם, אבל הפרשה שהוסיף מתחילה ארבעה פסוקים לפני כן: "ויאמר
חתן משה אליו, לא טוב הדבר אשר אתה עושה, נבל תבול גם אתה
גם העם הזה אשר עמך, כי כבוד ממך הדבר, לא תוכל עשהו לבדך".
הפרשה פותחת בביקורת שהשמיע על הנהגת משה רבינו לשפוט
לבדו את העם. ומדוע כתב שיתר בתורה פרשת "ואתה תחזה", מדוע
כתב שתחילת הפרשה בהצעה שהציע? ולמדנו מאכן יסוד. שהבעת
ביקורת גרידא, האבחון מה אינו כשורה, אינו נחשב לכלום. "אורח
לרגע רואה כל פגע. התכונה הנדרשת היא היכולת להציע הצעות
שיפור וייעול, להצביע מה לתקן ומה לעשות!

אי מחויבות לפתרון מטשטשת את הבעיה

13. בראשית (פרשת בראשית) פרק ג פסוק יא - יב
(יא) ויאמר מי הגיד לך כי עירם אתה המן העץ אשר צויתך לבלתי
אכל ממנו אכלת: (יב) ויאמר האדם האשה אשר נתת עמדי הוא
נתנה לי מן העץ ואכל:
רש"י

(יב) אשר נתת עמדי - כאן כפר בטובה:

14. ספורנו בראשית (פרשת בראשית) פרק ג פסוק יב

נתנה לי מן העץ. והייתה למכשול. ובהזיח יחס אשמתו לקונו, תמורת
התשובה שהייתה ראויה לו, כמו שעשה דוד באמרו אל נתן "חטאתי"
(ש"ב יב, ג):

15. בראשית (פרשת בראשית) פרק ג פסוק יז

(יז) ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העץ אשר צויתך
לאמר לא תאכל ממנו ארוחה האדם בעבורך בעצבון תאכלנה כל
ימי חייך:

16. חכמה ומוסר חלק א סימן קמט

"ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך וגו'", אינו מובן, כי עיקר החטא
שאכל מהעץ אשר נצטוו שלא לאכול, ומה להזכיר "כי שמעת לקול
אשתך"?

17. רמב"ן בראשית (פרשת בראשית) פרק ג פסוק יב

וזהו מה שאמר בענינו "כי שמעת לקול אשתך", שלא היית ראוי
לעבור על מצותי בעבור עצתה.

18. ילקוט שמעוני תורה פרשת בראשית רמז לב

לדברי אשתך אין כתיב כאן אלא לקול התחילה מיללת עליו מה את
סבור שאני מתה וכו' כדלעיל,

19. חכמה ומוסר חלק א סימן קמט

אבל הענין הוא כך: כי על פסוק "ואיבה אשית" פירש"י "אתה לא
נתכונת כו' אלא לפי שהנשים דעתן קלות להתפתות ויודעות לפתות
את בעליהן לפיכך ואיבה אשית", עכ"ל, והנה ידוע, כי עבודה זרה
צריך לשרש אחרי, ורצה אדם הראשון שי' הודוי והחרטת בשלמות,
לשרש אחרי המקור, ואמר: אוי! כי נתפתיתי מאשתי, כי יודעות
לפתות בעליהן, וכדאי בזיון וקצף, אדם יציר כפיו של הקדוש ברוך
הוא יתפתה מאשה אהה! "האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי וגו'",
ומעתה אראה לעקור ולשרש את הכח שיש באדם להתפתות
מאחרים, ומכ"ש מאשה שיוודעות לפתות, אראה לעקור ממני הכח
הנפסד הלזה - וזהו תשובה שלמה. והנה זהו כונת הפסוק: "כי
שמעת לקול אשתך", פי' לא לבד על עיקר החטא אדרוש ממך, אבל
על כח המביא לידי חטא אדרוש ממך, כי הכח הזה הוא יותר מן
החטא עצמו

פרשת מקץ חנוכה – הבנת הבעיה היא הדרך לפתרון

המסר מפתרון יוסף לחלום פרעה

1. בראשית (פרשת מקץ) פרק מא פסוק לג - לח

(לג) ועתה ירא פרעה איש נבון וחסם וישיתוהו על ארץ מצרים: (לד)
יעשה פרעה ויפקד ויפקד פקדים על הארץ וחמש את ארץ מצרים בשבע
שני השבע: (לה) ויקבצו את כל אכל השנים הטבות הבאת האלה
ויצברו בר תסת יד פרעה אכל בערים ושמה: (לו) והיה האכל לפקדון
לארץ לשבע שני הרעב אשר תהיי. בארץ מצרים ולא תכרת הארץ
ברעב: (לז) וייטב הדבר בעיני פרעה ובעיני כל עבדיו: (לח) ויאמר
פרעה אל עבדיו הנמצא קזה איש אשר רוח אלקים בו:

2. חומת אנך בראשית פרשת מקץ אות ד ביוגרפיה (רבי חיים יוסף דוד אזולאי
"החיד"א)

ועתה ירא פרעה איש נבון וחסם וכו'. הכל היו תמהים דאין זה שורת
דרך ארץ לפני מלך לשית עצות ללא שאלוהו.

3. בראשית (פרשת מקץ) פרק מא פסוק ח

(ח) ויהי בבקר ותפעם רוחו וישלח ויקרא את כל חרטמי מצרים ואת
כל חקמיה ויספר פרעה להם את חלמו ואין פותר אותם לפרעה:

4. בראשית רבה (וילנא) (פרשת מקץ) פרשה פט סימן ו

וישלח ויקרא וגו', ר' יהושע דסכנין בשם רבי לוי פתרין היו אותו אלא
שלא היה קולן נכנס באזניו, שבע פרות הטובות שבע בנות אתה
מוליד, שבע פרות הרעות שבע בנות אתה קובר, וכן אמרו שבע
שבילים הטובות שבע מלכיות אתה מכבש, שבע שבילים הרעות שבע
אפרכיות מורדות בך

5. מושב זקנים בראשית (פרשת מקץ) פרק מא פסוק ח - ט

וק"ק כיון שכל החלומות הולכים אחר הפה כדלקמן ויהי כאשר פתר
לנו כן היה כו', א"כ למה לא הלך [אחר] פתרון החרטומים. ו"ל אימתי
אנו אומרים שהחלומות הולכים אחר הפה דוקא כשהפתרון מיושב
אחר דעתו של חולם, ופתרון החרטומים לא נתיישב על לב פרעה
אשר חלם, ולכן לא בא לפרעה דברי החרטומים:

6. אברבנאל פרשת מקץ

והדבר הזה קשה כי למה לא יתיישב על לבו פתרונו ונתיישב בלבו
פתרון יוסף ופרעה לא היה יודע חכמת הפתרון ובמה יודע איפה שלא
היו פותרים אותו כראוי ושפתרון יוסף היה אמיתי

7. רבינו בחיי בראשית (פרשת מקץ) פרק מא פסוק ח

ויש לתמוה איך אפשר שלא יוכלו חכמיו הגדולים וחרטומיו הוודיע לו
פתרון החלום, והדברים מוכיחים שהם מורים שבע שני שבע ושבע
שני רעב, שהרי הפרות היו סימן לחרישה ... והשבילים גם כן סימן
הקצירה. אבל הכל היה סבה מבעל הסבות יתעלה שסכל עצתם
והשיב אחר חכמתם... ומנע מהם הפתרון לבעבור סבב את פני
הדבר ולתת גדולה ליוסף

מה מצא חן בעיני פרעה ועבדיו

8. בראשית (פרשת מקץ) פרק מא פסוק לז - לח

(לז) וייטב הדבר בעיני פרעה ובעיני כל עבדיו: (לח) ויאמר פרעה אל
עבדיו הנמצא קזה איש אשר רוח אלקים בו:
ספורנו

(לז) וייטב הדבר. עצת יוסף ודרכיו:

9. רבינו בחיי בראשית (פרשת מקץ) פרק מא פסוק לז

(לז) וייטב הדבר בעיני פרעה. ראו כי עצה טובה היתה ותועלת רב
למלך ולגדולי המלכות ולדלת הארץ, ע"כ מצא חן והודו לדבריו,

10. שמות פרק יח פסוק א

וישמע יתרו כהן מדן חתן משה את כל אשר עשה אלקים למשה
ולישׂראל עמו כיהוציא ה' את ישראל ממצרים:
רש"י

יתרו - שבע שמות נקראו לו רעואל, יתר, יתרו, חובב, חבר, קיני,
פוטיאל. יתר, על שם שיתר פרשה אחת בתורה (להלן פסוק כא)
ואתה תחזה

11. שמות פרק יח

(יז) ויאמר חתן משה אליו לא טוב הדבר אשר אתה עשה: (יח) נבל
תבל גם אתה גם העם הזה אשר עמך כי כבד ממך הדבר לא תוכל

וינצי' או שיהיה אפילו ציור של פיקאסו שעולה חמישים מיליון דולר. לשאול מה המסגרת שלו, זאת שאלה ממש לא לעניין. מי ששואל ככה הורג את התמונה. אבל האמת היא שלפעמים המסגרת המתאימה נותנת השקפה אחרת על התמונה. את התמונה אני הרי לא יכול לשנות, אבל את המסגרת אני תמיד כן יכול לשנות. יוסף אינו יכול לשנות סיפור החיים שלו, אבל המסגרת נתונה לבחירתו... יוסף אומר: 'אתם לא מכרתם אותי, כי למחיה שלחני אלוקים'. יש הבדל מהותי בין מכירה לבין שליחות. כשאני מוכר משהו... דעתו של הדבר שאותו אני מוכר אינה רלוונטית. אין לו חוות דעת לגבי המכירה הזו. הוא כמו כדור בפינג פונג. בפינג פונג זורקים מפה לשם ומשם לפה, ולא שואלים את הכדור: 'אתה מעוניין לעבור לצד השני של השולחן?'. ... לעומת זאת, מה קורה בשליחות? אם אני שולח אותך לבצע משימה מסוימת, ובפרט אם זו משימה קשה ומסוכנת, אני צריך קודם כל לדבר אתך, שתיכנס לזה עם כל הלב. אם אני מאלץ מישהו להיות שליח, זה פשוט לא יצליח. דבר נוסף שיש בשליחות, שאני צריך קודם כל להעריך אם זה שאני שולח הוא בעל פוטנציאל לבצע את המשימה. אם אני רואה שאין לך את הכישרונות המתאימים, אני בכלל לא יכול לשלוח אותך. שליחות באה רק אחרי שאני מעריך שאתה האיש הנכון, בזמן הנכון ובמקום הנכון שמתאים לשליחות הזו. ... יוסף אומר לאחיו: 'אני לא נמכרתי!'. ודאי שהוא נמכר, והוא הבין טוב מאוד מה היו הסיבות שלהם למכירה. יוסף לא היה נאיבי, הרי אי אפשר לנהל משק של מעצמה עולמית עם נאיביות. יוסף הוא חכם, חריף וחד עין. הוא יודע שמכרו אותו כמו חפץ. אבל בכל זאת הוא אומר: ההשקפה שלי על החיים היא – שלחני אלוקים. יוסף מסתכל על חייו ורואה בכל שלב ושלב, חלק משליחות. כל נדבך וכל צעד בחייו הקשים והמסובכים, הוא עובר בתור שליח. ... הנשמה שלו נבחרה ללכת למקומות האלו ולמצבים האלו כי הקב"ה יודע שלנשמה הזאת יש כוח לעמוד בשליחות שלה. יש לה כוח להיכנס למקומות חשוכים ומסובכים, ולהאיר לתוך מצב החושך ניצוץ. להדליק זיק של אור - אור של תקווה ואמונה, אור וחינויות של טוב וקדושה. זוהי השליחות המיוחדת של הנשמה הזו. ... על ידי המילה הזאת, שליחות, יוסף יצר מסגרת חדשה לתמונת החיים שלו. הוא אמנם היה יכול לעמוד ולספר לכולם: 'אני קורבן של המשפחה היהודית הברוטלית, אני אומלל, אני יתום. אתם יודעים מה עשו לי?'. הוא יכול היה להקריא רשימה ארוכה של צרות, וכולם יינחחו, יגלו אמפתיה ויאמרו: 'אוי ואבוי, אני כבר אצטרך ללכת לפסיכולוג בגלל ששמעתי את הסיפור הזה!'. אבל יוסף הלך בדרך אחרת. הוא הסתכל על עצמו ואמר: אני שליח. בכל מקום שהייתי, אלוקים שלח אותי. השם לקח אותי והכניסני למקום הזה, בידעו שאני מסוגל למצוא את האלקות והאור במקום הזה. כמובן זה לא אומר שאני לא יכול. הרי וייסורים. החיים שלי היו מלאים בכאב גדול ולפעמים כאב נורא. הרי האחים אומרים בעצמם בפרשת מקב: "אֲבָל אֲשָׁמִים אֲנַחְנוּ עַל אֲחֵינוּ אֲשֶׁר רָאִינוּ צָרַת נַפְשׁוֹ בְּהַתְחַנְּנוֹ אֵלֵינוּ וְלֹא שָׁמְעֵנוּ". כלומר, שכאשר הם שמו אותו בבור הוא התחנן ובכה אבל הם לא שמעו. הכאב היה עמוק, ויוסף לא מתכחש לכך כאילו זה לא היה, אלא מסתכל על הכל אחרת. ... כך הוא גם היה יכול להישאר רגיש, לבכות לפעמים, ולהיות פתוח ומלא חן כל הזמן. הוא לא הניח לעצמו להיות אומלל כי הוא ראה את עצמו בתור שליח בכל מצב. במקומות הכי נמוכים, וגם במקומות הכי עליונים. הוא יכול לבכות והוא יכול לשמוח, ואף פעם אינו מפסיד את החן ולהט החיים שלו.... הרי לכל אחד מאיתנו יש רגעים שאנחנו מרגישים שנמכרנו... מישהו מתעורר בבוקר ומיד נכנסות לו מחשבות דיכאון. מישהו עבור התעללות. ומישהו עבר עוד טראומה או נתקל בנסיבות קשים. לא תמיד אני יכול לשנות הכל. אבל את ההגדרה והמסגרת הוא יכול לקבוע. האם נמכרתי או נשלחתי? האם אני קורבן להנסיבות, או שהקב"ה בחר בי ושלחני ממש למצב הזה כי ידע שיש בכחי להכניס אור, תקווה, משמעות, אמת, למקום זה. כאן הוא השליחות שלי, ומכאן אגלה את האור האין-סופי הטמון בנפשי. כאן הוא הפתח שלי לדביקות אמיתית בשרש הנשמה שלי ובשרש כל החיים.... הבעש"ט אומר שאהבת הקב"ה לכל יהודי עמוקה יותר מאהבת אב ואם לבן יחיד שנוולד להם לעת זקנתם. אם אתה זוכר שהוא זה ששלח אותך, אתה מתמלא בכוחות לממש את הפוטנציאל שלך להכניס אור ומשמעות

לקיחת אחריות מעשית מלמדת על כך שהפתרון נכון

20. ספורנו בראשית (פרשת מקץ) פרק מא פסוק לג (לג) ועתה ירא פרעה. מאחר שהא-ל יתברך הגיד הרעב העתיד למען תתור להושיע את עמך והראך השבע להודיעך במה תושיע ראוי לך למען לא תחטא לו שתראה איש נבון וחכם עיוני ומעשי בהנהגת המדינות שישים הוא לב לזה ומלכא לא להו' נזיק

21. רמב"ן בראשית (פרשת מקץ) פרק מא פסוק לג (לג) ירא פרעה איש נבון וחכם - ... ואמר יוסף כל זה בעבור שיבחרו אותו, כי החכם עיניו בראשו:

22. בראשית (פרשת מקץ) פרק מא פסוק מב וַיֹּסֶף פְּרַעֲהוּ אֶת טְבַעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתֵּן אֹתָהּ עַל יַד יוֹסֵף וַיִּלְבָּשׁ אֹתוֹ בְּגָדֵי שֵׁשׁ וַיִּשֶׂם רֶבֶד הַזֶּהָב עַל צְאַרְוֹ: חזקוני

(מב) ויתן אתה על יד יוסף אמר פרעה שמא דבריו של זה אינם כנים ולא אמר כך אלא כדי לפטור את עצמו ממני, אנסנו בדברים אתן לו הממשלה אם הוא מקבלה ודאי דבריו כנים שלא יהא חצוף ליכנס בגדולה ואין סופו לעמוד בה.

לפעמים הפתרון הוא להבין שאין בעיה....

23. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב מאי חנוכה? דתנו רבנן: בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון, דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון. שכשנכנסו יוניים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה.

24. הרב ד"ר יצחק ברויאר (נכד הרש"ר הירש) ומדוע תקנו חז"ל שמונת ימי חנוכה, בעוד שהנס היה רק שבעת ימים? לא היה להם שמן כי אם ליום אחד בלבד. ולמה הדליקו בכלל? איך לא נתיאשו לגמרי באמרם: הלא אין לנו שמן כי אם ליום אחד בלבד? לא נתיאשו! הדליקו! ואלמלא הדליקו, הרי גם נס לא נעשה להם! ומה שלא נתיאשו, ומה שהדליקו בלי כל סכויים טבעיים, וכי אין זה נס? ומי יודע, אם אין הנס הזה, הנס של הדלקת יום הראשון, הוא הנס הגדול ביותר? "הדלקה עושה מצוה!".

25. שמות (פרשת בשלח) פרק יד פסוק טו (טו) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה מֵה תַצְעַק אֵלַי דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ:

26. משנה שכיר שמות פרשת בשלח במדרש [שמו"ר כא, ח] דבר אל בני ישראל ויסעו, יסיעו דבר מלבן ע"כ. נראה לי מכאן סמך למה שראיתי בספר מדרש פינחס למרן ר' פנחס מקארעץ ז"ל זי"ע [קונ"ד אות ג] שכתב בזה"ל, שמעתי משמו כשבא על אדם ח"ו איזה צרה רח"ל וצר לו מאד, אין לו תקנה רק שיבטח בחסד עליון בל ימוט, ואז לא יעשה שום דבר ושום רפואה כלל רק לבטוח, ואפילו שלא להתפלל להקב"ה ולא לילך למקוה רק לבטוח כנ"ל, עכ"ל. וזה נמי הכוונה במדרש הנ"ל שצוה השי"ת שיסיעו הדבר מלבן ושלא יעשו שום פעולה רק לבטוח בחסד עליון שיעזור להם מצרתם.

27. הרב יוסף גיקובסון השאלה הגדולה היא, מה היו המחשבות של יוסף הצדיק? מה הייתה ההשקפה שהעניקה לו את הכוח להיות אדם עם רגש פנימי של שמחה בכל מצב? איך הוא היה כל כך מלא חן וחדוה, עוז ושמחת חיים? .... הכלל בלימוד התורה הוא שכששומעים מילה אחת שמוכפלת ומשולשת, יודעים שטמון בה מסר גדול. יש מילה כזאת בסיפור, שיוסף חוזר עליה שלוש פעמים. הוא אומר לאחים שלו: "אל תעצבו ואל יחר בעיניכם, כי מכרתם אותי הנה".

יוסף אומר: "כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם". אלוקים שלח אותי לארץ מצרים. בהמשך הוא אומר פעם נוספת "וישלחני אלוקים לפניכם". ואם זה לא מספיק, אז בפסוק הבא כתוב "לא אתם שלחתם אותי הנה, כי אם האלוקים". שלוש פעמים "וישלחני אלוקים". באופן פשוט, היינו מצפים שיוסף יאמר 'אלוקים רצה שתמכרו אותי'. אבל זה לא מה שכתוב. יוסף עוזב את מושג המכירה, לטובת המושג של השליחות. פה **טמונה הנקודה**. יוסף משנה את הנרטיב ובעצם משנה את המסגרת של חייו. נתאר לעצמנו ציור של ואן גוך או דה

28. יובל מאואר (מאמן להתפתחות אישית)

מנקודת מבט של חמלה, אין שום דבר בי שהוא בעיה. הדברים הם פשוט הם, כפי שהם. בלי שיפוט של טוב, רע, יפה, מכוער, רצוי ודוחה. מנקודת מבט של חמלה כל הדברים שבתוכנו מתקבלים בנוכחות מיטיבה ואוהבת, גם הפחדים, גם הקשיים וגם המחשכים. כמו אבקת קסמים, כמו איזה פלא, כשאני מקבל את החלקים האלה בתוכי הם כמעט נמסים, מאבדים מאחיזתם ומפסיקים להתנהג כמו בעיות. להיפך, הם מחברים אותי למי שאני, על כל חלקי. לסיפור החיים שלי, למקומות בהם אני רוצה להתפתח ולאנינספור ההזדמנויות שיש לסיבוב החיים הזה להציע לי. לא פשוט לשנות פרדיגמה או צורת חשיבה אבל הרגע בו אנחנו מצליחים להרפות מהשיפוט העצמי ומהצורך לפתור, ופשוט מקבלים את הדברים כפי שהם... זה רגע של קסם. כל האנרגיה משתנה, יש חוויה של הקלה, ונפתח פתח עצום של היכרות עצמית ואפשרות להתקדם ולברוא מציאות חדשה בתוכנו ובחיינו. היופי הוא, שלתנועה הזאת של התפתחות מתוך חמלה יש אפקט הרבה יותר חזק מהסיפוק הרגעי של לפתור בעיה במתמטיקה...

סיכום:

יוסף פותר את החלום אך יחד עם הפתרון הוא גם נותן עצה ומקבל על עצמו אחריות לשמור על כלכלת מצרים. הבנת הבעיה היא חצי מהפתרון אך חובתו של האדם לא להשאר בהבנת הבעיה אלא למצוא את הדרך להתמודד איתה. לא תמיד ניתן לראות את הדרך לפתרון ומה שנדרש מאתנו זה לקום ולעשות. לאחר ניצחון על היוונים היתה בעיה מניין ימצאו שמן לשמונה ימים. לאיש לא היה פתרון אך הם כן ידעו לעשות מה שהם יכולים והנס כבר אירע.

